

SOIDENSUOJELUTYÖRYHMÄN KOKOUS 7/2015

YM027:00/2012

MUISTIO

Kokousaika:	Tiistai 8.9.2015 klo 10.05 - 15.10
Kokouspaikka:	Ympäristöministeriö, Aleksanterinkatu 7, Helsinki, neuvotteluhuone Kuha, videoneuvotteluyhteys YMn virtuaalihuone 2
Paikalla:	Aulikki Alanen, YM, puheenjohtaja Marja Kokkonen, MMM Satu Sundberg, YM Satu Kalpio, MH (etänä) Kaisu Aapala, SYKE, sihteeri Samu Valpola, GTK (etänä) Matti Seppälä, Suomen metsäkeskus Janne Kotiaho, JY Leena Rinkineva-Kantola, EPO ELY Ismo Karhu, PPL (etänä) Tommi Siivonen, MTK Risto Sulkava, SLL Keijo Savola, Luonto-Liitto

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Aulikki Alanen avasi kokouksen klo 10.05.

Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Käytiin läpi ja hyväksyttiin edellisen kokouksen (18.8.2015) muistio.

Edellisen kokouksen jälkeen ministeri Tiilikainen on linjannut soidensuojelutyöryhmän työtä:

- Työryhmä valmistelee ehdotuksensa annetussa määräajassa.
- Ehdotus lähtee sen jälkeen lausunnoille.
- Pohjois-Suomen valittujen kohteiden maanomistajille tiedotetaan henkilökohtaisesti löytyneestä arvokkaasta kohteesta.
- Työryhmä järjestää loppuseminaarin.

3. Metsähallituksen jatkotoimeksiannon tulokset ja kokonaistilanne valtionmaiden osalta

Metsähallituksen esitys Pohjois-Suomen valtionmaista, Etelä-Suomen valtionmaiden loppu osuudesta (joka ei ollut mukana kevään 2015 päätöksessä) sekä ns. kuivatusselvityskohteista oli lähetetty työryhmälle kokouskutsun mukana.

Marja Kokkonen esitteli Metsähallituksen esityksen, jonka Metsähallituksen hallitus on käsitellyt ja hyväksynyt. Toimeksiannossa valtion maiden kohteita on noin 29 500 ha. Metsähallituksen esityksen pinta-ala on 25 680 ha, josta lakisääteistä suojelua esitetään 6 032 hehtaarille ja 19 648 ha esitetään toteutettavaksi Metsähallituksen omalla päätöksellä. Metsähallituksen esityksen taustapaperissa on mm. esitetty Metsähallituksen omalla päätöksellä suojeltavien suurta osuutta puoltavat seikat sekä Metsähallituksen kriteerit lakisääteisesti suojeltavaksi esitetyille kohteille.

Alanen totesi, että Metsähallituksen periaatteet yhtenäisten ja laajojen kohteiden ja suojelualueisiin liittyvien kohteiden suojelusta lakisääteisenä ovat hyviä. Metsähallituksen oma ohjeistus oli kuitenkin esittää mahdollisimman paljon kohteista toteutettavaksi omalla päätöksellä.

Satu Kalpio avasi pyydettäessä MHn työn tekemistä uudelleen viitaten, että asiasta kerrottiin aiemmin mm. kokouksessa 1.6. Aikataulu oli tiukka ja tärkeänä pidettiin työn saamista valmiiksi ajallaan ministeriöiden käsittelyyn. Luontopalvelut oli mukana työssä asiantuntijana, kyse on liiketalouden maista. Voidaan verrata myös esim. maiden haltijan kuulemiseen. Työtä tehtiin aluetasolla kohdekohtaisesti ja tarveperusteisesti yhdessä käsitellen. Kompromisseja myös tehtiin.

Käydyssä yleiskeskustelussa todettiin mm.

- Pinta-alaero työryhmän ehdotuksen ja Metsähallituksen esityksen välillä Pohjois-Suomessa johtuu pääasiassa kivennäismaa reunojen ja saarekkeiden karsimisesta. Myös joitakin laajempia suometsämosaiikkiosia on rajattu kokonaan ulos. Kalpion mukaan rajauseroitus digitointi on tehty Metsähallituksen kuviotietojen pohjalta, paikallistuntemusta hyödyntäen.
- .
- Metsähallituksen esitys toteuttaa useita Pohjois-Pohjanmaan vahvistettavana olevan maakuntakaavan SL-1- ja luo-1 kohteita sekä yhtä suokehityssarjaa. Rajauksissa ei ole suuria eroja, mutta Metsähallituksella on ollut paikoin tiukempi linja, lahdekkeita ja saarekkeita on rajattu ulos. Tästä voi tulla ongelmaa riippuen siitä, näkykö ero lainvoimaistuvan kaavakartan mittakaavassa vai ainoastaan taustakarttojen mittakaavassa. Hyvin lonkeroisten pienehköjen kohteiden, kuten eräät Kainuun kohteet, toteutus Metsähallituksen päätöksellä on käytännön maankäytön kannalta ymmärrettävää.
- Sellaisia kohteita, joissa on paljon yksityismaita, voi olla vaikea toteuttaa toimivina kokonaisuuksina pelkästään valtionmaiden kohteina.
- Kokkonen muistutti hallitusohjelman linjauksesta, jonka mukaan suojelua yksityismailla jatketaan vapaaehtoisin keinoin. Hallitusohjelman liitteen mukaisesti suojelemalla valtion soita, vähennetään yksityismaiden suojeluun varattua rahoitusta. Kokkonen mukaan suojeltavien soiden määrä valtionmailla nyt valmistelussa olevassa esityksessä Etelä- ja Pohjois-Suomessa voisi olla noin 30 000 ha. Rajausten uudelleen tarkistuksen jälkeen pinta-ala nousee esitetystä, minkä lisäksi voidaan katsoa mitä

kartoitettuja kohteita jäi valitsematta ja nostaa niitä mukaan. Metsähallitukselle ei makseta suojeltavista alueista korvauksia, mutta Metsähallituksen tuloutusvaatimusta tulee pienentää.

- Lakisääteisenä toteutettavaksi ehdotettujen kohteiden määrää pidettiin liian pienenä. Osa työryhmän jäsenistä toivoi lakikohteita samassa suhteessa kuin keväisessä etelän paketissa (5:1).
- Metsähallituksen esittämiä puoltavia seikkoja oman päätöksen kohteiden suurelle määrälle ei pidetty kaikilta osin perusteltuina.
- Maankäyttöluokan ja alue-ekologisen kohteen määritelmiä ei pidetty riittävinä.
Sovittiin, että ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö tekevät yhdessä Metsähallituksen kanssa ehdotuksen määritelmistä seuraavaan kokoukseen. Työryhmäläisten toivottiin laittavan kommentteja määritelmiin sähköpostitse koko ryhmän jakelulla.

Käytiin karttatarkasteluna läpi esimerkkitapauksia Metsähallituksen esityksen rajauksista ja toteutustavasta. Karttatarkastelussa oli mukana kohteiden alkuperäinen rajausta, Metsähallituksen esitys rajauksesta ja toteutustavasta, maastokartoituksessa paikannetut suotyyppi- ja lajitiedot, Metsähallituksen kaikki kiinteistöt, Metsähallituksen luontopalvelujen hallinnassa olevat kiinteistöt sekä ilmakuvat.

Esimerkkitapauksiin tutustuttuaan työryhmä teki seuraavat **yleiset linjaukset**:

Etelä-Suomi

- Etelä-Suomen esitys pääosin perusteltu.
- Etelä-Suomessa lisäperusteena lakisääteiselle suojelulle on suojeltavien soiden vähäisyys ja pienialaisuus.
- Kohteilla, joilla valtionmaiden osuus on vähäinen ja sirpaleinen, toteuttaminen omalla päätöksellä tässä vaiheessa hyväksyttävä, mutta valtionmaan osuuskin perustetaan lakisääteisenä siinä vaiheessa kun yksityismaiden suojelu toteutuu.

Pohjois-Suomi

- Soiden rajaukset työryhmän periaatteiden mukaisesti, mm.
 - Ulosrajatut uhanalaisia lajeja tai luontotyyppejä sisältävät alueet palautetaan takaisin.
 - Metsäsaarekkeiden rajauseriaa- teissa noudatetaan työryhmän ohjeita; korpi- ja rämesaarekkeet palautetaan takaisin. Samoin ne kangasmaasaarekkeet, joissa ei ole ympäröivän suoluonnon vuoksi mahdollista harjoittaa metsätaloutta ilman suon vesitaloudelle ja luontoarvoille tai suohon liittyville pienvesille koituvia haittoja (esimerkiksi vetiset suot ja maakotkan pesimäalueet).
 - Ulosrajatut, alle hehtaarin metsäsaarekkeet palautetaan takaisin.
 - Talvitieuria saarekkeille ei rajata ulos kohteesta. Rasite tai maininta maankäyttöluokan ja ae-kohteen määritelmässä riittävä.
 - Ulosrajatut ojitusaluet palautetaan takaisin, silloin kun ne ovat tarpeen suojeltavan alueen ennallistamisen kannalta.
- Lakisääteisesti suojellaan
 - Kohteet, joilla valtionmaat muodostavat hydrologisesti toimivan kokonaisuuden, joka pinta-alallisesti/muodoltaan ja metsätalouden kulkuyhteydet huomioiden järkevä muodostaa suojelukiinteistöksi.
 - Laajat, yhtenäiset suoalueet,

- Suojeluun varattuihin alueisiin liittyvät suot
- Arvokkaimmat, uhanalaista lajistoa ja luontotyyppejä sisältävät suot
- Ennallistettavat kohteet pääsääntöisesti
- Suo-metsämosaiikkikohteita ja juottimaisia korpikohteita turvataan myös lakikohteina, jos täyttävät myös em. muita kriteerejä.
- Metsähallituksen omalla päätöksellä voidaan suojella
 - Suot, jotka muodostavat pienen osan ehdotetun kohteen kokonaisuudesta
 - Nämä perustetaan lakisääteisinä suojelualueina, jos/kun yksityismaiden lakisääteinen suojelu etenee
 - Luontaisesti kapeat, juottimaiset kohteetsirpaleiset/hajanaiset kohteet (omistusrakenne, pienet erilliset suokuviot)
 - Oman päätöksen kohteet ovat pysyviä. Ei määräaikaista eikä esim. vuokrattavissa, myytävänä tai poisannettavissa.
 - Oman päätöksen kohteiden karttojen on oltava julkisesti saatavilla ja rajausten käytettävissä mm. ympäristöhallinnossa.
 - MH:n päätöskohteiden määritelmät täsmennetään (ks. ed. sivu).
- Suojeltavien soiden määrä työryhmän ehdotuksen mukaisesti 30 000 ha valtionmaita.

Kohdekohtaiset linjaukset:

- **Sovittiin, että Alanen ja Aapala kokoavat työryhmäläisten kohdekohtaiset kommentit ja tekevät niiden pohjalta kohdekohtaisen ehdotuksen toteutustavasta ja tarvittavista rajausmuutoksista. Kohdekohtainen ehdotus jaetaan työryhmäläisille.**
- **Ehdotuksen pohjalta Alanen, Kokkonen, Kalpio ja Aapala neuvottelevat Metsähallituksen kanssa ennen seuraavaa kokousta.**

4. Työryhmän loppuraportti, luvut 1-5

Loppuraportin lukujen 1-5 luonnokset oli lähetetty työryhmälle etukäteen. Käytiin luonnos läpi. Ehdotetut muutokset olivat pääasiassa pieniä, stilistisiä muutoksia ja korjauksia. Suuria rakenteellisia tai sisällöllisiä muutosehdotuksia ei tullut. Kommentteja voi edelleen lähettää rukkaselle.

5. Maanomistajakyselyn jatkokäsittelyn tulokset

Kirstiina Nyholm (Keski-Suomen ELY) on tehnyt paikkatietotarkastelun Etelä-Suomen valittujen kohteiden yksityismaiden maanomistajien suojelumuonteisyyden (vastaaja myönteinen / kielteinen / ei osaa sanoa / ei vastausta) jakautumisesta kohteittain. Tuloksia voidaan hyödyntää ELYissä mm. kohteiden toteutusta ja keinoja pohdittaessa. Varsinais-Suomen, Etelä-Savon ja Hämeen ELYt eivät osallistuneet tarkasteluun.

Tarkastelun perusteella mukana olleiden seitsemän ELYn alueella on yhteensä 65 kohdetta, joilla yli puolet kohteen yksityismaan pinta-alasta on suojeluun myönteisesti suhtautuvien maanomistajien omistamaa. Näiden 65 kohteen yksityismaapinta-ala oli yhteensä noin 3 500 ha, mikä on noin 12 % tarkastelussa mukana olleiden ELYjen valittujen kohteiden yksityismaapinta-alasta. Vastaavasti kohteita, joilla yli puolet kohteen yksityismaan pinta-

alasta on suojeluun kielteisesti suhtautuvien maanomistajien omistamaa, on 56 ja niiden yksityismaan pinta-ala on yhteensä noin 3 300 ha.

6. Kohteet ja toteutuskeino ryhmittely

Alanen kertasi, että luonnonsuojelulain mukaista soidensuojeluohjelmaa ei tule, koska sen toteuttamiseen ei ole määrärahoja. Yksityismaiden osalta työryhmän ehdotus ei mene myöskään valtioneuvostoon. Työryhmä esittää erilaisia vapaaehtoisia keinoja yksityisten soiden suojelulle Etelä-Suomessa tulevana vuosina. Toteutus painottuu ainakin aluksi METSO-kohteisiin ja kaavojen SL-alueisiin.

Keskusteltiin siitä, millä tavalla yksityismaiden kohteet raportoidaan. Suunnitelman mukaan Etelä-Suomen kohteista sisältyy työryhmän raporttiin liitteenä luettelo, jossa kohteen nimi, kunta ja pinta-ala. Pohjois-Suomesta esitettäisiin koostetietoja kohteiden määrästä ja pinta-aloista ELY-keskuksittain ja metsäkasvillisuusvyöhykkeittäin, mutta ei kohdeluettelo. Kohdekohtaisia toteutuskeinoja ei esitetä yksityismaiden kohteille. Satu Sundberg muistutti, että julkisuuslain mukaan aineistot tulevat julkisiksi, kun työryhmän työ päättyy.

Janne Kotiaho totesi, että valittujen kohteiden tietojen pitää joka tapauksessa olla saatavilla, ei saa näyttää siltä, että tietoja on piiloteltu.

Tommi Siivonen korosti, että kohteista ei saa tulla suojellisesti harmaita alueita, joiden maankäyttöä ehdotus rajoittaa. MTK ei voi hyväksyä kohdelistan julkaisemista ilman määrärahaa suojeluun.

Keijo Savola muotoili työryhmän raportin olevan selvitys valtakunnallisesti arvokkaista soista, joihin jatkossa voidaan kohdentaa vapaaehtoista suojelua määrärahojen puitteissa; suon sisältyminen luetteloon ei aiheuta maanomistajille mitään oikeusvaikutuksia.

Ismo Karhu esitti, että työryhmän raportti on ehdotus soidensuojeluohjelmaksi, johon sisältyy valtion soiden suojelu sekä toimenpide-ehdotukset yksityismaille Etelä-Suomessa. Toinen, erillinen osa olisi arvokkaiden soiden selvitys.

Leena Rinkineva-Kantola totesi, että suojelutoimenpiteitä ei ole mahdollista yksilöidä kohteittain (esim. priorisointia), mutta on reilua että kohteet käyvät ehdotuksesta ilmi.

Pohdittava työryhmässä vielä, minkälainen viesti lähetetään maakuntakaavoittajille: miten valtakunnallisesti arvokkaisiin soihin suhtauduttava.

Matti Seppälä ehdotti, että raportti ehdotetuista toimenpiteistä olisi työryhmän selkeä esitys. Kohdetiedot olisivat selvitysosassa, koska kohteisiin ei liity mitään oikeusvaikutuksia.

Satu Sundberg totesi, että ei ole merkitystä miten asiakirjat jaetaan tai nimetään, kun ei tulla esittämään kohdekohtaista toteutuskeinoa. Kun työryhmän työ päättyy kaikki aineisto tulee julkiseksi.

Risto Sulkava korosti, että valtionmaiden osalta tehdään suojeluohjelmaa ja sen pitää olla mukana esityksessä.

Toistaiseksi jatketaan loppuraportin valmistelua yhtenä kokonaisuutena, jossa eteläiset valtakunnallisesti arvokkaat kohteet on lueteltu liitteessä. Tehdään päätös raportin muodosta seuraavassa kokouksessa.

7. Muut asiat

Ei muita asioita.

8. Seuraavat kokoukset

Seuraava kokous pidetään tiistaina 21.9.2015 klo 10.00 – 15.00, Ympäristöministeriö, neuvotteluhuone Kuha, Aleksanterinkatu 7, Helsinki.

30.9. 2015, klo 10.00 - 15.00, YM, Neuvotteluhuone Lohi, Aleksanterinkatu 7

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.10.